

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน
Sufficiency Economy Philosophy (SEP) towards Sustainable
Development Goals (SDGs)

สุนิดา เกียรติวัฒนวิศาล*

คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

*Corresponding author, email: sunida.kia@mahidol.ac.th

Received: Apr 10, 2022, Accepted: Sep 27, 2022, Published: Dec 26, 2022

บทคัดย่อ

องค์การสหประชาชาติกำหนดเป้าหมายการพัฒนาสังคมโลก Millennium Development Goals จำนวน 8 ประเด็น โดยได้สิ้นสุดในปี ค.ศ. 2015 และในการประชุมสมัชชาสหประชาชาติ สมัยสามัญ ครั้งที่ 70 ได้ร่วมลงนามรับรองวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2030 ซึ่งเป็นกรอบการพัฒนาของโลกเพื่อร่วมกันบรรลุการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน จำนวน 17 เป้าหมาย ดังนี้ (1) ขจัดความยากจน (2) ขจัดความอดอยาก (3) ส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของทุกคน (4) ส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้ (5) สร้างความเท่าเทียมทางเพศสตรีและเด็กหญิง (6) จัดการน้ำอย่างยั่งยืนและพร้อมใช้สำหรับทุกคน (7) เข้าถึงพลังงานที่ยั่งยืนได้ (8) ส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (9) ส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ยั่งยืนและนวัตกรรม (10) การลดความเหลื่อมล้ำ (11) สร้างเมืองและการตั้งถิ่นฐานที่ปลอดภัย (12) สร้างรูปแบบและการบริโภคที่ยั่งยืน (13) แก้ปัญหาโลกร้อน (14) อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืน (15) ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืนของระบบนิเวศทางบก (16) ส่งเสริมสันติภาพและการเข้าถึงระบบยุติธรรมอย่างเท่าเทียมกัน และ (17) การสร้างความร่วมมือระดับสากลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาตินี้สร้างความตื่นตัวในหลายภาคส่วนทั้งในระดับสากลและภูมิภาค สำหรับประเทศไทยพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพล อดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้พระราชทานเพื่อชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิต และปฏิบัติตนให้แก่ประชาชนบนวิถีของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว โดยอยู่ภายใต้เงื่อนไขความรู้และคุณธรรม เพื่อให้สภาพเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนสืบไป

คำสำคัญ: การพัฒนาอย่างยั่งยืน, เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน, ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

The United Nations has set goals for world social development: Millennium Development Goals containing 8 issues which ended in 2015. In the 70th annual meeting of the general assembly, the sustainable development agenda of 2030 had been signed which is the development framework of the world. To achieve social development, economy and a sustainable environment, the framework contains 17 goals as follows: (1) No Poverty (2) Zero Hunger (3) Good Health and well-being (4) Quality Education (5) Gender Equality (6) Clean Water and Sanitation (7) Affordable and Clean Energy (8) Decent Work and Economic Growth (9) Industry Innovation and Infrastructure (10) Reduced Inequalities (11) Sustainable Cities and Communities (12) Responsible Consumption and Production (13) Climate Action (14) Life Below Water (15) Life on Land (16) Peace and Justice Strong Institutions (17) Partnerships for the Goals. The sustainable development goal of this United Nations creates alertness in many sectors both internationally and regionally. For Thailand, His Majesty King Bhumibol Adulyadej, The Great, had guided the way of life for people on the path of the Sufficiency Economy Philosophy, modesty reasoning and having good self-immunity under knowledge and moral conditions to make economic, social and environmental conditions develop, balanced and be sustainable forever.

Keywords: Sustainable Development, Sustainable Development Goals, Sufficiency Economic Philosophy

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในช่วงศตวรรษที่ผ่านมาโดยเฉพาะเมื่อโลกเข้าสู่ยุคดิจิทัล มนุษย์ได้ใช้ศักยภาพในการสร้างสรรค์พัฒนาโลกไปสู่ความเจริญก้าวหน้าในทุกมิติ พัฒนาการดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบแบบลูกโซ่เป็นวงกว้างทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งด้านบวกและด้านลบ เช่น ขณะที่โลกได้รับประโยชน์จากความก้าวหน้าด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมและความเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่หลายประเทศก็ต้องแก้ไขปัญหาที่ตามมาด้วยความก้าวหน้านี้ด้วย โดยเฉพาะความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมและความสูญเสียด้านทรัพยากร จึงมีความจำเป็นที่จะต้องหาความสมดุลเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ประชามติระหว่างประเทศได้เล็งเห็นปัญหานี้ จึงเสนอให้มีการเปลี่ยนแนวทางไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนโดยกำหนดให้เป็นวาระสำคัญของสหประชาชาติและประชาคมโลก ในการประชุมสมัชชาสหประชาชาติ สมัยสามัญ ครั้งที่ 70 เมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2558 ณ สำนักงานใหญ่สหประชาชาติ ประเทศไทยและประเทศสมาชิกสหประชาชาติรวม 193 ประเทศ ร่วมลงนามรับรองวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2030 (2030 Agenda for Sustainable Development) ซึ่งเป็นการพัฒนาของโลกเพื่อร่วมกันบรรลุการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ภายในปี ค.ศ. 2030 โดยกำหนดให้มีเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) เป็นแนวทางให้แต่ละประเทศดำเนินการร่วมกัน

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) 17 เป้าหมาย ประกอบไปด้วย 169 เป้าหมายย่อย (SDG Targets) ที่มีความเป็นสากล เชื่อมโยงและเกื้อหนุนกัน และกำหนดให้มี 247 ตัวชี้วัด เพื่อใช้ติดตามและประเมินความก้าวหน้าของการพัฒนา โดยสามารถจัดกลุ่ม SDGs ตามปัจจัยที่เชื่อมโยงกันใน 5 มิติ (5P) ได้แก่ (1) การพัฒนาคน (People) ให้ความสำคัญกับการขจัดปัญหาความยากจนและความหิวโหย และลดความเหลื่อมล้ำในสังคม (2) สิ่งแวดล้อม (Planet) ให้ความสำคัญกับการปกป้องและรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสภาพภูมิอากาศเพื่อพลเมืองโลกรุ่นต่อไป (3) เศรษฐกิจและความมั่งคั่ง (Prosperity) ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีและสอดคล้องกับธรรมชาติ (4) สันติภาพและความยุติธรรม (Peace) ยึดหลักการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีสังคมที่สงบสุข และไม่แบ่งแยก และ (5) ความเป็นหุ้นส่วนการพัฒนา (Partnership) ความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อน

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาตินี้สร้างความตื่นตัวในหลายภาคส่วนทั้งในระดับสากลและภูมิภาค สำหรับประเทศไทยมีแนวคิดต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนบนวิถีของหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาช้านาน วิถีเศรษฐกิจพอเพียงของไทยได้สะท้อนอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) และฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ประเทศไทยได้เน้นย้ำถึงความสำคัญและมุ่งดำเนินการเพื่อการบรรลุตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนมาโดยตลอด แม้จะต้องเผชิญอุปสรรคจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) โดยได้บูรณาการเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้ง 17 ประการไว้ในแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ในการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วที่มีความ “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ทั้งนี้ กรอบการดำเนินงานของร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) เป็นแผนพัฒนาฯ ฉบับแรกที่เริ่มต้นกระบวนการยกร่างกรอบแผนภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติและจะมีผลในการใช้เป็นกรอบเพื่อกำหนดแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนปฏิบัติการในช่วง 5 ปีที่สองของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะของแผนพัฒนาฯ ได้นำมาปรัญญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักนำทางในการขับเคลื่อนและวางแผนการพัฒนาประเทศไปสู่การบรรลุเป้าหมายในมิติต่าง ๆ ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอย่างเป็นรูปธรรม ในช่วงเวลาที่ทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยอยู่ในสถานะที่ต้องเผชิญกับความท้าทายจากภายนอกและภายในประเทศที่มีความผันแปรสูง และมีแนวโน้มจะทวีความรุนแรงมากขึ้นในอนาคต ทั้งที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) และข้อจำกัดของโครงสร้างภายในประเทศที่ยังคงรอการปรับปรุงแก้ไขในหลายมิติ การกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะต่อไป จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับปัจจัยทั้งภายนอกและภายใน ตลอดจนผลจากการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อโครงสร้างและองค์ประกอบของประเทศในทุกมิติ เพื่อนำมาประมวลผลประกอบการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศที่ควรมุ่งไปในอนาคตบนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก (Sustainable Development Goals: SDGs) ซึ่งจะเป็นจุดเริ่มต้น ในการที่จะนำพาประเทศไทยไปสู่การเป็นประเทศที่เศรษฐกิจมีความเจริญเติบโตท่ามกลางสังคมที่สมานฉันท์ ทนสมัย ก้าวหน้า ควบคู่ไปกับสิ่งแวดล้อมที่ได้รับการดูแลรักษาและใช้ประโยชน์อย่างสมดุลในระยะยาวต่อไป

2. การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีการพัฒนากระแสหลัก

ประวัติศาสตร์ของการพัฒนา

1. การพัฒนาในคริสต์ทศวรรษ 1950 และ 1960 เป็นยุคเริ่มต้นของทฤษฎีความทันสมัย (Modernization Theory) ซึ่งเกิดขึ้นประมาณปี ค.ศ. 1950 ถือเป็นทฤษฎีกระแสหลักในการพัฒนาของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ทฤษฎีที่มีอิทธิพลมากที่สุดในยุคนั้น คือ ทฤษฎีของ Walt Rostow (1960 อ้างถึงใน Haynes, 2008) จากหนังสือเรื่อง “The Stages of Economic Growth : A Non – Communist Manifesto” ซึ่งแบ่งขั้นของการพัฒนาออกเป็น 5 ขั้น ดังนี้ (1) **ขั้นสังคมแบบดั้งเดิม (traditional society)** เป็นสังคมที่ระบบเศรษฐกิจยังไม่มี การขยายตัว การผลิตยังมีขีดจำกัดทั้งในเรื่องการปรับปรุงพันธุ์พืชและระบบชลประทาน มีการทำสงครามและการเกิดภัยพิบัติต่าง ๆ ประชาชนยังไม่มีความคิดที่จะพัฒนา มีการเชื่อถือโชคชะตา (2) **ขั้นเตรียมการพัฒนา (precondition for take-off)** มีการสะสมทุนและความรู้ทางวิชาการ มีการเริ่มใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ โดยการปฏิวัติอุตสาหกรรม การศึกษาต้องให้เหมาะสมสอดคล้องกับระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่ มีธนาคารหรือสถาบันในการระดมเงินเพื่อการลงทุน โดยเฉพาะการขนส่งและการสื่อสาร รวมทั้งการหาวัตถุดิบในประเทศอื่น ๆ (3) **ขั้นกระบวนการพัฒนา (take-off)** มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วในทุกด้าน มีการพัฒนาเทคโนโลยีสมัยใหม่ในภาคเกษตรและอุตสาหกรรม มีการสร้างโรงงานอุตสาหกรรมใหม่เพื่อตอบสนองความต้องการหรือการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ภาคเกษตรกรรมเปลี่ยนเป็นเกษตรอุตสาหกรรมเชิงพาณิชย์ โดยมีอัตราการลงทุน เงินฝาก หรือรายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้น (4) **ขั้นทะยานเข้าสู่ความอุดมสมบูรณ์ (drive to maturity)** มีการผลักดันเศรษฐกิจให้เติบโตเต็มที่ จนประสบความสำเร็จทุกด้าน ประชาชนมีรายได้ต่อหัวเพิ่มขึ้นทุกภาคส่วนทั้งในเขตเมืองและชนบท มีการจัดสรรทรัพยากรเพื่อสวัสดิการสังคม และการรักษาความปลอดภัยโดยมีเป้าหมายการเป็นรัฐสวัสดิการ (5) **ขั้นอุดมสมบูรณ์ (the age of mass consumption)** เป็นขั้นที่สังคมมีการบริโภคจำนวนมาก ระบบเศรษฐกิจมีความมั่นคง มีความอุดมสมบูรณ์ทางการผลิตสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรม ประชาชนมีรายได้เหลือกินเหลือใช้

การที่ทฤษฎีความทันสมัยกลายเป็นทฤษฎีกระแสหลักของโลก จึงถูกนำไปใช้เป็นต้นแบบการพัฒนา ในหลายประเทศทั่วโลก ในราวปี ค.ศ. 1960 ได้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ถึงปัญหาความด้อยพัฒนาในประเทศโลกที่ 3 โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศแถบลาติน จึงทำให้เกิดเป็นทฤษฎีพึ่งพา (dependency theory) ของ Andre Gunder Frank โดยอุดมคติของทฤษฎีพึ่งพา คือ การหลุดพ้นจากการพึ่งพา โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือ การลดความไม่เท่าเทียมกัน การลดการว่างงานการแก้ไขปัญหาความยากจน ด้วยการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง (ชนิตา รักษ์พลเมือง, 2557)

2. การพัฒนาในคริสต์ทศวรรษ 1970 และ 1980 เป็นยุคของทฤษฎีความจำเป็นพื้นฐาน (basic needs theory) ซึ่งเกิดจากแนวคิดของนักวิชาการกลุ่มองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization หรือ ILO) ซึ่งเรียกร้องให้มีการดำเนินการวิเคราะห์เพื่อกำหนดเงื่อนไขทางสังคม และการจัดเตรียมสถาบันต่าง ๆ ก่อนการพัฒนา ตามทฤษฎีนี้แนวทางการพัฒนามาจากกรอบความคิดในการวางแผนจากส่วนล่างไปสู่การวางแผนจากระดับบน (bottom-up planning) ตามความต้องการความจำเป็นขั้นพื้นฐาน

ของประเทศ จุดเน้นที่สำคัญของทฤษฎีความจำเป็นพื้นฐาน ซึ่งประเทศไทยได้แนวคิดนี้มาใช้ในการจัดทำรายงานผลการจัดเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.)

แต่เมื่อวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจเกิดขึ้น ประเทศต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund หรือ IMF) โดย IMF กลายเป็นผู้ให้เงินกู้ โดยจะมีหลักการและแนวทางแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่ได้นำไปใช้กับทุกประเทศเรียกว่า Structural Adjustment Programs หรือ SAPs ซึ่งเป็นแผนงานอย่างกว้าง ๆ ที่อาจจะแตกต่างกันรายละเอียดขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของวิกฤติการณ์ในแต่ละประเทศ โดยสรุปมีหลักการสำคัญ 4 ประการ คือ (1) **มาตรการสร้างเสถียรภาพ (stabilization)** เป็นมาตรการควบคุมเงินเฟ้อ โดยกำหนดให้รัฐบาลลดงบประมาณลง ให้บรรดาธนาคารในประเทศเข้มงวดการปล่อยสินเชื่อให้เหลือน้อยที่สุด ให้เพิ่มภาษีอากรขึ้นราคาสารธารณูปโภค ลดงบประมาณสนับสนุนด้านสวัสดิการสังคม หรืองานบริการของรัฐทุกประเภทที่ไม่ก่อให้เกิดผลทางการผลิต ให้ลดค่าเงินลงเมื่อเทียบกับเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐ (2) **มาตรการเปิดเสรีทางการเงินการลงทุน (liberalization)** ให้ยกเลิกข้อจำกัดการควบคุมการไหลเข้าออกของเงินตราต่างประเทศ และลดหรือยกเลิกค่าธรรมเนียมการโอนเงินเข้าออกให้เหลือน้อยที่สุด ให้เปิดเสรีให้กับการลงทุนจากต่างประเทศ ให้ทุนต่างชาติสามารถซื้อหุ้นในสถาบันการเงินอสังหาริมทรัพย์และทรัพย์สินต่าง ๆ ได้เสรีมากขึ้น ยกเลิกการควบคุมการคุ้มครองอุตสาหกรรมในประเทศให้สิทธิพิเศษในด้านการลดภาษีให้กับบริษัทต่างชาติที่เข้ามาลงทุน (3) **มาตรการเลิกการควบคุม (deregulation)** ให้เลิกการคุ้มครองค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ และสวัสดิการคนจน ปล่อยให้ไปตามกลไกตลาด อนุมัติให้ทุนต่างชาติเข้ามาตั้งโรงงานผลิตได้อย่างเสรี และมีข้อจำกัดน้อยที่สุด เช่น เรื่องการควบคุมมลภาวะ หรือเรื่องของการส่งยาฆ่าแมลง ที่ถูกห้ามขายในสหรัฐฯ ก็ให้ส่งเข้ามาขายในประเทศที่เป็นลูกหนี้ได้ (4) **มาตรการแปรรูปรัฐวิสาหกิจให้เป็นของเอกชน (privatization)** โดยให้รัฐขายหรือแปรรูปรัฐวิสาหกิจ เพื่อที่ทุนต่างชาติจะได้เข้ามาซื้อได้ IMF เชื่อว่าเงื่อนไขข้างต้นเป็นสิ่งที่จำเป็นในการเป็นหลักประกัน ให้ทุนต่างชาติไหลเข้าออกได้อย่างเสรี กล้าที่จะเข้ามาลงทุน ทำให้เครดิตของประเทศดีขึ้น ซึ่งมาตรการที่เสนอโดย IMF ในการฟื้นฟูเศรษฐกิจในประเทศต่าง ๆ IMF ได้ตั้งเงื่อนไขหรือกรอบให้รัฐบาลของประเทศนั้น ๆ ทำตามเป็นยาชุด ซึ่งมาตรการต่าง ๆ เสมือนเป็นยาดีและยาแรงที่ทำให้ตัวยาเกิดผลข้างเคียงได้เช่นกัน หาก IMF รักษาไม่ถูกจุดหรือเข้มงวดเกินไป

3. การพัฒนาในคริสต์ทศวรรษ 1990 และ 2000 เป็นยุคแห่งการพัฒนาของ John Williamson ซึ่งได้นำเสนอแนวทางการปรับโครงสร้างระบบเศรษฐกิจ เมื่อปี ค.ศ. 1989 ซึ่งนิยมเรียกว่า “ฉันทามติแห่งวอชิงตัน” (Washington Consensus) อันประกอบด้วยนโยบาย 10 ชุด ดังนี้ (1) นโยบายว่าด้วยวินัยทางการคลัง (Fiscal Discipline) (2) นโยบายว่าด้วยการจัดลำดับความสำคัญของรายจ่ายรัฐบาล (3) นโยบายว่าด้วยการปฏิรูปภาษีอากร (tax re-form) (4) นโยบายว่าด้วยอัตราดอกเบี้ย (5) นโยบายว่าด้วยอัตราแลกเปลี่ยน (6) นโยบายว่าด้วยการเปิดเสรีการค้าระหว่างประเทศ (7) นโยบายว่าด้วยการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศ (foreign direct investment หรือ FDI) (8) นโยบายว่าด้วยการถ่ายโอนการผลิตจากภาครัฐบาลไปสู่ภาคเอกชน (privatization) (9) นโยบายว่าด้วยการลดการควบคุมและการกำกับ (deregulation) และ (10) นโยบายว่าด้วยกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน (property rights)

อย่างไรก็ดี ปัญหาเศรษฐกิจส่วนใหญ่มาจากปัญหาเชิงโครงสร้าง ประเทศต่าง ๆ ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจหรือมาตรการการเงินการคลังเพียงอย่างเดียว มาตรการเหล่านี้ทำได้เพียงประคับประคองเศรษฐกิจเท่านั้น ไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างยั่งยืน และในที่สุดฉันทามติแห่งวอชิงตันของ Williamson ก็ถูกตั้งคำถามและเกิดการวิพากษ์วิจารณ์มากมาย ทำให้การพัฒนาของโลกก้าวเข้าสู่ยุคหลังฉันทามติแห่งวอชิงตัน (Post Washington Consensus) หลังจากนั้น สหประชาชาติ จึงเสนอให้มีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals หรือ MDGs) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาของโลกระหว่างปี พ.ศ. 2543-2558 (ค.ศ. 2000-2015) จำนวน 8 เป้าหมาย ประกอบด้วย เป้าหมายที่ 1 ขจัดความยากจนและความหิวโหย เป้าหมายที่ 2 ให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา เป้าหมายที่ 3 ส่งเสริมบทบาทสตรีและความเท่าเทียมกันทางเพศ เป้าหมายที่ 4 ลดอัตราการตายของเด็ก เป้าหมายที่ 5 พัฒนาสุขภาพสตรีมีครรภ์ เป้าหมายที่ 6 ต่อสู้โรคเอดส์ มาเลเรีย และโรคสำคัญอื่น ๆ เป้าหมายที่ 7 รักษาและจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน และเป้าหมายที่ 8 ส่งเสริมการเป็นหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาในประชาคมโลก

ทฤษฎีการพัฒนากระแสทางเลือก

ภายหลังการพัฒนาประเทศตามแนวทางของทฤษฎีความทันสมัย (modernization theory) ซึ่งเป็นต้นแบบของการพัฒนาและได้แพร่กระจายไปทั่วโลก ได้ประสบผลสำเร็จและก่อให้เกิดผลดีโดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจ ดังเช่นในกรณีของประเทศญี่ปุ่น และอีกหลายประเทศในเอเชียจนได้กลายเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (new industry countries หรือ NICs) คือ เกาหลีใต้ สิงคโปร์ ฮ่องกง และไต้หวัน ซึ่งประเทศไทยเองก็เป็นประเทศหนึ่งที่ถูกคาดว่าจะเป็นเสือดัวที่ 5 ของเอเชียเช่นกัน แต่สุดท้ายก็ไม่สามารถไปสู่เป้าหมายดังกล่าวได้ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาตามแนวทางดังกล่าวนี้ถึงแม้จะเกิดผลดี แต่ก็เกิดปัญหาในหลายด้านไปทั่วโลกเช่นกัน โดยเฉพาะปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม จนได้เกิดแนวคิดการพัฒนาขึ้นใหม่หลายแนวคิดและในหลายประเทศเพื่อเป็นทางเลือกให้กับประเทศต่าง ๆ ที่มักเรียกว่าทฤษฎี “กระแสรอง” หรือ “กระแสทางเลือก” เช่น การพัฒนาอย่างยั่งยืน (sustainable development) เศรษฐกิจพอเพียง (sufficiency economy) เศรษฐกิจแบบตลาดทางสังคม (social market economy) เศรษฐศาสตร์สีเขียว (green economics) เศรษฐศาสตร์ทางเลือก (alternative economics) เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ (Buddhist economics) การจัดการความรู้ (knowledge management) การสร้างพลังอำนาจ (empowerment) ประชาสังคม (civil society) ท้องถิ่นนิยม (localism) ขายขอบนิยม (marginalism) และสตรีนิยม (feminism) เป็นต้น (คาร์ล เซกซ์ไนเดอร์, 2545ก, สุมิตร สุวรรณ, 2554)

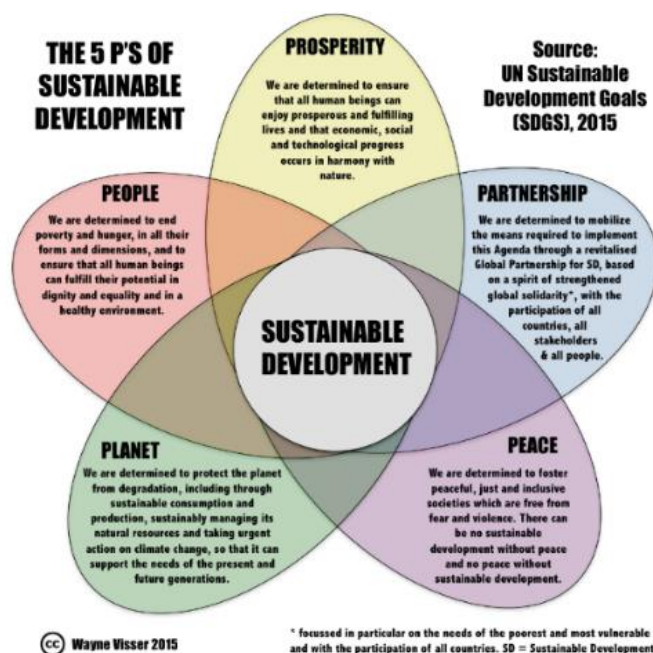
การพัฒนาอย่างยั่งยืนกลายเป็นแนวคิดที่ถูกพูดถึงมากที่สุด เนื่องจากสามารถอธิบายและเสนอแนวทางแก้ปัญหาอันเนื่องมาจากการพัฒนาตามทฤษฎีความทันสมัยได้เนื่องจากการพัฒนาอย่างยั่งยืนสามารถทำให้ศูนย์กลางการพัฒนาอยู่ที่คนแทนที่จะเป็นตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจ การพัฒนาอย่างยั่งยืน จึงกลายมาเป็นทางเลือกเพื่ออนาคตของมนุษยชาติ เนื่องจากคนสามารถเป็นหน่วยเชิงคุณภาพได้พอ ๆ กับหน่วยเชิงปริมาณ (คาร์ล เซกซ์ไนเดอร์, 2545ข) ทั้งนี้ ในการประชุมคณะกรรมการโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (World commission on Environment and Development หรือ WCED) เมื่อปี ค.ศ. 1987 ได้ให้นิยาม “การพัฒนาอย่างยั่งยืน” ว่าหมายถึง “การพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบันโดยไม่ลดทอนความสามารถในการตอบสนองความต้องการของคนรุ่นหลัง” (Development that meets

the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs)

ทั้งนี้ คำว่า “sustainable development” เมื่อนำมาแปลเป็นภาษาไทยจะนิยม ใช้อยู่ 2 คำ คือ คำว่า “การพัฒนาที่ยั่งยืน” และ “การพัฒนาอย่างยั่งยืน” ทั้ง 2 คำมีความหมายแตกต่างกันเล็กน้อย โดยคำว่า “การพัฒนาที่ยั่งยืน” หมายถึง ความยั่งยืนที่มีอยู่แล้วโดยสมบูรณ์ สื่อถึงความยั่งยืนที่มีอยู่จริง เป็นคำนิยมใช้ในส่วนราชการ เช่น กระทรวงมหาดไทยและกระทรวงการต่างประเทศ ส่วนคำว่า “การพัฒนาอย่างยั่งยืน” หมายถึง การพัฒนาไปสู่ความยั่งยืนด้วยการตั้งเป้าหมายและต้องใช้ความมุ่งมั่นดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง คำนี้มีความเป็นอุดมคติและต้องใช้ความพยายามอย่างยิ่งเพื่อไปถึง จึงนิยมใช้ในสถาบันการศึกษา (คาร์ล เซกซ์ไนด์เคอร์, 2545) ดังนั้น บทความในครั้งนี้อยู่จึงเลือกใช้คำว่า “การพัฒนาอย่างยั่งยืน” เพื่อแสดงถึงความพยายามในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน

สำหรับความเห็นเกี่ยวกับคำว่า “การพัฒนาอย่างยั่งยืน” มีนักคิดและนักวิชาการไทยหลายท่านได้อธิบายด้วยทัศนะที่หลากหลาย เช่น ปัทมวดี โพชนุกูล ชูชุกิ (2548) กล่าวว่า การพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้นต้องการรักษาทุนธรรมชาติ แต่ยังมีข้อถกเถียงกันในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างทุนธรรมชาติกับทุนทางกายภาพที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น เทคโนโลยี สารเคมี ฯลฯ โดยมองว่าทุนเหล่านั้นสามารถทดแทน (substitute) หรือใช้ร่วมกัน (complements) กับทุนธรรมชาติได้หรือไม่ และยังมีความเห็นที่แตกต่างกันในเรื่องระดับของการทดแทนกันของทุนทางกายภาพที่มนุษย์สร้างขึ้นกับทุนธรรมชาติ โดยบางกลุ่มเห็นว่าความสามารถในการทดแทนมีมาก บางกลุ่มเห็นว่ามีน้อยและบางกลุ่มเห็นว่าทดแทนไม่ได้เลย ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (2549) กล่าวว่า การพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นเรื่องของการพัฒนาที่เน้นการเพิ่มประสิทธิภาพให้การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ด้วยการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ ประหยัด ไม่สูญเปล่า เพื่อให้การสะสมความมั่งคั่งยังคงดำเนินต่อไปได้ การพัฒนาอย่างยั่งยืนจึงกลายเป็นความยั่งยืนของการพัฒนามากกว่าความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับดเนีย กิติภรณ์ (2544) กล่าวว่า การพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นการพิจารณาประเด็นการพัฒนาในมิติที่กว้างกว่าการพัฒนาโดยทั่วไป ซึ่งนอกจากจะพิจารณาการพัฒนาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังมีการนำมิติด้านเวลาเข้ามาพิจารณาประกอบด้วย กล่าวคือ การพัฒนาอย่างยั่งยืนจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการพัฒนาหรือปรับปรุงคุณภาพชีวิตของคนในปัจจุบันให้ดีขึ้น ซึ่งสามารถทำได้โดยการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยคำนึงถึงมิติด้านสิ่งแวดล้อมด้วย

กล่าวโดยสรุป ทฤษฎีการพัฒนาอย่างยั่งยืนจะให้ความสำคัญกับ 3 ปัจจัย คือ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเมื่อปัจจัยทั้ง 3 เกิดความสมดุลก็จะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนในที่สุดและทฤษฎีการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้รับการพัฒนาต่อโดยองค์การสหประชาชาติ จนเป็นปัจจัย 5 P's สำหรับใช้เป็นกรอบในการจัดทำเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 : ปัจจัย 5 P's ของสหประชาชาติสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน

ที่มา: <https://sustainabledevelopment.un.org/sdgs>

ทั้งนี้ ในปัจจัย 5 P's ของสหประชาชาติสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน ประกอบด้วย (1) คน (people) เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านสังคม (2) ความมั่นคง (Prosperity) เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (3) โลก (planet) เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งทั้ง 3 ปัจจัยข้างต้นนี้ถือว่าเป็นไปตามทฤษฎีการพัฒนาที่ยั่งยืน แต่องค์การสหประชาชาติได้เพิ่มเติมอีก 2 ปัจจัยขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่เชื่อมโยงปัจจัยข้างต้นเข้าด้วยกัน ได้แก่ (4) สันติภาพ (peace) และ (5) ความเป็นหุ้นส่วน (partnership)

ที่มาและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนมีที่มาจากการประชุมสุดยอดว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน (United Nations Conference on Sustainable Development หรือ UNCSD) ที่มีขึ้นเมื่อเดือนมิถุนายน ค.ศ. 2012 ที่เมืองริโอ เดอ จาเนโร (การประชุม Rio+20) โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ (1) เพื่อให้ทุกประเทศหารือและเห็นพ้องในการผลักดันวาระการพัฒนาที่ยั่งยืนให้เกิดขึ้นอย่างจริงจัง (2) เพื่อให้ทุกประเทศร่วมกันกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน และ (3) เพื่อหาทางออกในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เอกสารข้อสรุปของการประชุมมีชื่อว่า “The Future We Want” ซึ่งได้รับการรับรองโดยมติของสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติที่ A/RES/66/288 โดยที่ประชุมเห็นว่า ความยากจนนั้นยังเป็นปัญหาสำคัญของโลก และในการแก้ไขปัญหาความยากจนนี้จะต้องคำนึงถึงมิติในการพัฒนาทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ มิติทางเศรษฐกิจ มิติทางสิ่งแวดล้อม และมิติทางสังคม

นอกจากนี้ เพื่อให้เกิดการผลักดันอย่างจริงจัง ที่ประชุม Rio+20 ได้จัดตั้งคณะทำงาน (Open Working Group หรือ OWG) เพื่อเสนอเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ ภายในปี ค.ศ. 2014 คณะทำงานนี้ประกอบไปด้วยประเทศสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ 70 ประเทศ แยกออกเป็น 30 กลุ่มทำงาน โดยประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นคณะทำงานในกลุ่มเดียวกับภูฏาน และเวียดนาม

คู่ขนานไปกับกลไกของการประชุม Rio+20 นี้ เลขาธิการสหประชาชาติได้รับมอบหมายให้ทำการศึกษาความคืบหน้าและแนวทางในการดำเนินงานต่อจากเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals หรือ MDGs) ประกอบด้วย 8 เป้าหมาย เป้าหมายที่ 1 ขจัดความยากจนและความหิวโหย เป้าหมายที่ 2 ให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา เป้าหมายที่ 3 ส่งเสริมบทบาทสตรีและความเท่าเทียมกันทางเพศ เป้าหมายที่ 4 ลดอัตราการตายของเด็ก เป้าหมายที่ 5 พัฒนาสุขภาพสตรีมีครรภ์ เป้าหมายที่ 6 ต่อสู้โรคเอดส์ มาเลเรีย และโรคสำคัญอื่น ๆ เป้าหมายที่ 7 รักษาและจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน และเป้าหมายที่ 8 ส่งเสริมการเป็นหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาในประชาคมโลก ซึ่งจะสิ้นสุดลงในปี ค.ศ. 2015 ภายใต้งานริ้วรอยเลขาธิการสหประชาชาติได้จัดตั้งคณะทำงานขึ้นมาจำนวนหนึ่ง ได้แก่ UN System Task Team (UNTT) ที่ประกอบไปด้วยหน่วยงานในระบบสหประชาชาติรวมถึงองค์การระหว่างประเทศอื่น ๆ เพื่อเสนอข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการวางแผนการพัฒนาภายหลัง MDGs นอกจากนี้ เลขาธิการสหประชาชาติยังได้จัดประชุมหรือทั้งในระดับภูมิภาค (regional consultations) และประชุมตามหัวข้อเนื้อหา (thematic consultations) เพื่อให้ได้มุมมองที่หลากหลายจากทุกภาคส่วนเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการภายหลังปี ค.ศ. 2015

ภาพที่ 2 : จาก MDGs 8 เป้าหมาย สู่ SDGs 17 เป้าหมาย

ที่มา: ผู้เขียนสรุปจากข้อมูล MDGs สู่ SDGs เป้าหมายการพัฒนาที่เปลี่ยนไปเพื่อความยั่งยืน - SDG Move

เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม ค.ศ. 2014 คณะทำงานได้เสนอเป้าหมายเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้งสิ้น 17 เป้าหมาย 169 ตัวชี้วัด ต่อสมัชชาใหญ่ ต่อมาในวันที่ 4 ธันวาคม ค.ศ. 2014 เลขาธิการสหประชาชาติได้นำเสนอรายงานสนับสนุนข้อเสนอดังกล่าว และในวันที่ 25 กันยายน ค.ศ. 2015 ผู้นำของ 193 ประเทศได้ร่วมการประชุมที่สำนักงานใหญ่องค์การสหประชาชาติในนครนิวยอร์ก และมีมติรับรองเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (sustainable development goals หรือ SDGs) โดยเอกสารผลการประชุมนี้มีชื่อว่า “Transforming our World : the 2030 Agenda for Sustainable Development” (United Nation, 2015b)

เนื้อหาของเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ที่ประชุม Rio+20 ได้ระบุในการจัดตั้งคณะทำงาน OWG ว่าเนื้อหาของเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนนี้ต้องสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง มีความกระชับ ง่ายต่อการสื่อสาร มีความเป็นสากลในขณะเดียวกัน ต้องมีความหลากหลายเพื่อสามารถปรับใช้ได้กับทุกประเทศ โดยคำนึงถึงความแตกต่างในสถานการณ์ของแต่ละประเทศ ศักยภาพและความสามารถในการพัฒนา และต้องให้ความสำคัญต่ोनโยบายและประเด็น

ปัญหาเร่งด่วนของแต่ละประเทศ จากการหารือในระดับต่าง ๆ คณะทำงานได้เสนอรายงานต่อสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ โดยกำหนดเนื้อหาของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนไว้ 17 เป้าหมาย ดังนี้

ตารางที่ 1 เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ

สัญลักษณ์	เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน
	1. No Poverty ขจัดความยากจน
	2. Zero Hunger ขจัดความอดอยากสร้างความมั่นคงทางอาหาร
	3. Good Health and well-being ส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของทุกคน
	4. Quality Education ส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้
	5. Gender Equality สร้างความเท่าเทียมทางเพศสตรีและเด็กหญิงทุกคน
	6. Clean Water and Sanitation จัดการน้ำอย่างยั่งยืนและพร้อมใช้สำหรับทุกคน
	7. Affordable and Clean Energy ให้ทุกคนเข้าถึงพลังงานที่ยั่งยืนได้ตามกำลังของตน
	8. Decent Work and Economic Growth ส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน
	9. Industry Innovation and Infrastructure ส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ยั่งยืนและนวัตกรรม
	10. Reduced Inequalities ลดความเหลื่อมล้ำทั้งภายในและระหว่างประเทศ
	11. Sustainable Cities and Communities สร้างเมืองและการตั้งถิ่นฐานที่ปลอดภัย
	12. Responsible Consumption and Production สร้างรูปแบบและการบริโภคที่ยั่งยืน
	13. Climate Action ดำเนินมาตรการเร่งด่วนเพื่อแก้ปัญหาโลกร้อน
	14. Life Below Water อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทะเลอย่างยั่งยืน
	15. Life on Land ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืนของระบบนิเวศทางบก
	16. Peace and Justice Strong Institutions ส่งเสริมสันติภาพและการเข้าถึงระบบยุติธรรมอย่างเท่าเทียมกัน
	17. Partnerships for the Goals สร้างความร่วมมือระดับสากลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ที่มา: SDG Move (moving towards sustainable future), www.sdgmovement.com

จะเห็นได้ว่าเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนครอบคลุมมิติของการพัฒนาทั้ง 3 มิติ ได้แก่ การพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ เลขานุการใหญ่แห่งสหประชาชาติได้เน้นว่า การพัฒนาทั้ง 3 มิติเป็นพื้นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืนไม่สามารถแยกออกจากกันได้ และการพัฒนาทั้ง 3 มิติ ย่อมต้องมีคนเป็น

ศูนย์กลาง เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนนี้อยู่บนปัจจัยพื้นฐาน 6 ประการ (United Nation, 2014) ได้แก่ (1) ศักดิ์ศรี: เพื่อยุติความยากจนและต่อสู้กับความเหลื่อมล้ำ (dignity: to end poverty and fight inequalities) (2) คน: เพื่อให้ทุกคนมีสุขภาพดีมีการศึกษา และเข้าถึงสตรีและเด็ก (people : to ensure healthy lives, knowledge and the inclusion of women and children) (3) ความมั่นคง : เพื่อการเจริญเติบโตที่เข้มแข็ง มีเศรษฐกิจที่ทั่วถึงและเปลี่ยนแปลง (prosperity : to grow a strong, inclusive and transformative economy) (4) โลก: เพื่อปกป้องระบบนิเวศสำหรับทุกสังคมและเด็กของพวกเรา (planet : to protect our ecosystems for all societies and our children) (5) ความยุติธรรม: เพื่อส่งเสริมสังคมให้มั่นคงปลอดภัยและมีสันติภาพ และมีสถาบันที่เข้มแข็ง (justice : to promote safe and peaceful societies and strong institutions) (6) ความเป็นหุ้นส่วน: เพื่อเร่งให้เกิดความเป็นปึกแผ่นของโลกในการร่วมกันพัฒนาที่ยั่งยืน (partnership: to catalyze global solidarity for sustainable development) ต่อมาปัจจัยพื้นฐาน 6 ประการ ได้รับการปรับให้เกิดความเหมาะสมมากขึ้น จนเกิดเป็นปัจจัย 5 P's (ภาพที่ 1) ซึ่งเชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (MDGs) ทั้ง 8 เป้าหมาย และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ทั้ง 17 เป้าหมาย

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบ MDSs และ SDGs ตามปัจจัย 5 P's

ปัจจัย 5 P's	MDGs 8 เป้าหมาย	SDGs 17 เป้าหมาย
People	เป้าหมายที่ 1, 2, 3, 4, 5 และ 6	เป้าหมายที่ 1, 2, 3, 4 และ 5
Planet	เป้าหมายที่ 7	เป้าหมายที่ 6, 12, 13, 14 และ 15
Prosperity	-	เป้าหมายที่ 7, 8, 9, 10 และ 11
Peace	-	เป้าหมายที่ 16
Partnership	เป้าหมายที่ 8	เป้าหมายที่ 17

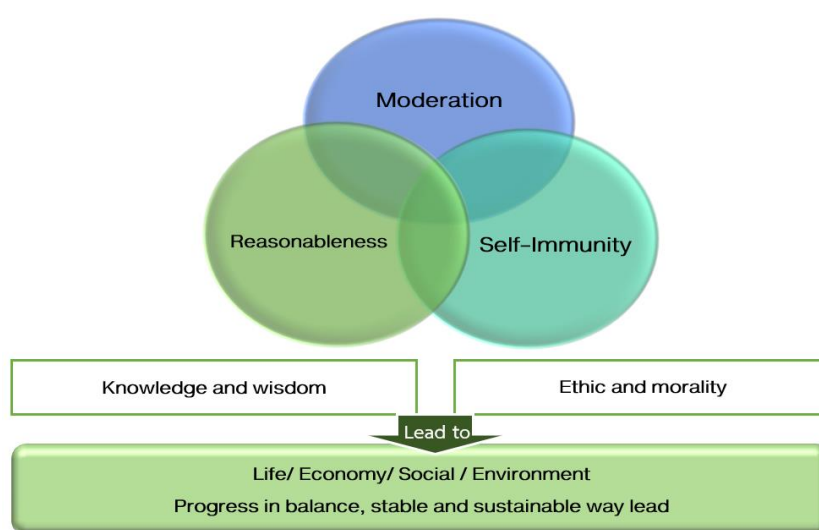
ที่มา: ผู้เขียนวิเคราะห์โดยอ้างอิงข้อมูลจาก SDG Move (moving towards sustainable future), www.sdgmove.com

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การพัฒนาที่ยั่งยืนจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อเป้าหมายการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม และ ระบบนิเวศ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน รวมไปถึงต้องพิจารณาถึงความสัมพันธ์ต่อระบบทางธรรมชาติ ที่จำเป็นต่อการดำรงอยู่ของมนุษย์ทั้งในรุ่นนี้และรุ่นต่อไป ซึ่งศาสตร์ของพระราชานในเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นแนวคิดที่ตอบสนองกับเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืนได้เป็นอย่างดี หากบุคคล และองค์กรน้อมนำเอาหลักความพอดีมาใช้ในการดำเนินชีวิตและการบริหารจัดการ ใช้ทรัพยากรต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล มีความพอประมาณในการบริโภค และคำนึงถึงผลที่จะเกิดจากการกระทำอย่างรอบคอบแล้ว ก็จะเป็นการสร้างความยั่งยืนให้กับตนเอง ครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติ และประชาคมโลกได้ (จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา, ออนไลน์, 2561)

เศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) เป็น “ปรัชญา” ที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้พระราชทาน เพื่อชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิต และปฏิบัติตนให้แก่ประชาชนทุกระดับทุกสาขาวิชาชีพอโดยตลอด นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 เป็นต้นมา เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ

เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคหลัง New Normal ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคน ในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญาและความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี โดยองค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถสรุปได้ดังนี้

ภาพที่ 3 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา: พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

1. ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ
 2. ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับพอเพียงนี้ จะต้องพิจารณาถึงสิ่งที่เรารู้เกี่ยวกับความเป็นจริงว่าจริงหรือไม่จริง มีความรอบรู้พอที่จะริเริ่มการตัดสินใจเกี่ยวกับระดับพอเพียงนี้ได้อย่างไร
 3. การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล
- ทั้งนี้ การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีนี้ หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล
1. เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในการปฏิบัติ
 2. เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

จึงกล่าวได้ว่าการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ คือ การพัฒนาที่สมดุล และยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งเศรษฐกิจ สังคม สภาพแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี เป็นแนวทางในการพัฒนาให้สามารถพึ่งตนเองในระดับต่าง ๆ อย่างเป็นขั้นตอนลดความเสี่ยงเกี่ยวกับธรรมชาติ หรือการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยต่าง ๆ โดยอาศัยความพอประมาณและสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี มีความรู้ ความเพียร และความอดทน สติ และปัญญา การช่วยเหลือเกื้อกูล และความสามัคคี โดยภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับหลักวิชาการ ใช้การพิจารณาวางแผนและขั้นตอน การปฏิบัติอย่างรอบคอบ โดยตระหนักในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต ใช้สติปัญญาและความเพียรในการดำเนินชีวิต

ความหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (อุมพร อมรรธม, 2537) ได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจ พอเพียงไว้ว่า “พอเพียงนี้มีความหมายกว้างขวาง คำว่า พอ ก็คือเพียงพอ เพียงนี้ก็พอ ทำอะไรก็พอเพียง หมายความว่าพอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมาก พอเพียงนี้อาจจะมีมาก อาจจะมีของหรูหราก็ได้แต่ต้องไม่เบียดเบียนคนอื่น ต้องให้พอประมาณตามอัตภาพ พูดจาก็พอเพียง ทำอะไรก็พอเพียง ปฏิบัติตนก็พอเพียง ทางความคิดก็เหมือนกัน ไม่ใช่ทางกายเท่านั้น ความพอเพียงในความคิดก็คือ แสดงความคิดเห็นของตัวเอง และปล่อยให้อีกคนพูดบ้าง และมาพิจารณาว่าที่เขาพูด กับเราอันไหนพอเพียง อันไหนเข้าเรื่องถ้าไม่เข้าเรื่องก็แก้ไข เพราะว่าถ้าพูดกันโดยที่ไม่รู้เรื่องกันก็เป็นการทะเลาะกัน... ฉะนั้น ความ พอเพียงนี้ก็แปลว่า ความพอประมาณ และความมีเหตุผล

ประเวศ วะสี (2542) ให้ความเห็นว่า เศรษฐกิจพอเพียงไม่ได้แปลว่า ไม่เกี่ยวข้องกับใคร ไม่ค้าขาย ไม่ผลิต ไม่ส่งออก ไม่ทำเศรษฐกิจมหภาค แต่หมายถึง การที่มนุษย์เรามีความพอเพียงในอย่างน้อย 7 ประการด้วยกัน ได้แก่ (1) พอเพียงสำหรับทุกคน (2) จิตใจพอเพียง (3) สิ่งแวดล้อมพอเพียง (4) ชุมชนเข้มแข็งพอเพียง (5) ปัญญาพอเพียง (6) อยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมพอเพียง และ (7) มีความมั่นคง พอเพียง ไม่ใช่ขี้บวบ เตี้ยวจน เตี้ยวรวย ซึ่งเมื่อทุกอย่างเกิดความพอเพียงก็จะเกิดความสมดุล คือ ความเป็นปกติ และยั่งยืน ซึ่งอาจจะเรียกในชื่ออื่น ๆ ได้เช่น เศรษฐกิจพื้นฐานเศรษฐกิจสมดุลหรือเศรษฐกิจบูรณาการ เป็นต้น สอดคล้องกับอำพล เสนาณรงค์ (2550) ได้กล่าวถึง เศรษฐกิจพอเพียง ว่าเป็นปรัชญา หรือแนวปฏิบัติ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงปรารถนาจะให้รากแก้วในสังคมได้ยึดเป็นแนวดำรงชีวิตเพื่อความอยู่ดี กินดี ซึ่งองค์ประกอบสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียงมีด้วยกัน 7 ข้อ คือ พึ่งพาตนเอง พอประมาณ เติบโตอย่างพอเพียง มีภูมิคุ้มกัน มีเหตุผล เป็นคนดี และรู้จักสามัคคี โดยหลักสำคัญทั้ง 7 ข้อนี้ คนทุกกลุ่มทุกอาชีพสามารถน้อมนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ สุเมธ ตันติเวชกุล (2549) อธิบายว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเองอยู่ได้โดยไม่เดือดร้อน โดยต้องสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของตนเอง ให้ดีเสียก่อน คือ ตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ สอดคล้องกับเกษม วัฒนชัย (2550) ได้อธิบายถึง เศรษฐกิจพอเพียงจะช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับตัวบุคคล และองค์กรทุกระดับที่นำไปปฏิบัติเป็นภูมิคุ้มกันและนำมาซึ่งความสุขเป็นรากฐานรองรับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของโลก รวมทั้งไม่เคยทำลายเศรษฐกิจหลักของประเทศเหมือนที่บางคนกล่าวอ้าง แม้สหประชาชาติก็ยังยอมรับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้ การนำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้มี เงื่อนไข 3 ประการ คือ เงื่อนไขด้านหลักวิชาการที่จะต้องมีความสมเหตุสมผล เงื่อนไขด้านคุณธรรม และเงื่อนไขด้านการดำเนินชีวิต เช่น ความอดทน

ความเพียร ความขยัน ส่วนเรื่องความพอประมาณ ไม่ใช่การ ขี้เหนียวจนสุดโต่ง แต่เป็นทางสายกลาง คือ ความประหยัด พอดี พอเหมาะต่อความจำเป็นตามอัตภาพ

การพัฒนาตนให้ดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น เป็นการปลูกฝัง คุณค่าของ ความเป็นคน การคิดให้ถูก ปฏิบัติให้ถูก อย่างมีสติและใช้ปัญญาไปในทางที่ถูกเพื่อเพิ่มทางเลือกและ การพัฒนาศักยภาพของแต่ละคนให้สามารถอยู่อย่างพออยู่พอกิน อิ่มชูตัวเองและครอบครัวได้โดยไม่ เบียดเบียนตัวเองและผู้อื่น และอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างสมดุลและยั่งยืนจากแนวคิดเกี่ยวข้องกับปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เศรษฐกิจที่สามารถอุ่ม ชูตัวเองได้ให้มีความพอเพียงกับตัวเอง (Self Sufficiency) อยู่ได้โดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้ตนเองและ ผู้อื่น ซึ่งต้องสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อนมีความพอกินพอใช้สามารถพึ่งพาตนเองได้ ย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าและฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศได้ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนว ปรัชญาที่ทุก ๆ คนสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ ไม่ว่าจะเป็นตัวเราเอง นักเรียน เกษตรกร ข้าราชการ และประชาชนทั่วไป ตลอดจนบริษัท ห้างร้าน สถาบันต่าง ๆ ทั้งนอกภาคการเกษตรและในภาคการเกษตร สามารถน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดังกล่าวไปปฏิบัติ เพื่อดำรงชีวิตและพัฒนาธุรกิจการค้าได้จริง การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท

สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย กล่าวว่า แนวคิดในเรื่องการพัฒนา คนของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสอดคล้องกันหลาย ประการ ทั้งสองแนวคิดมีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การพัฒนาคนบนฐานความเชื่อที่ว่า การพัฒนาหมายถึง กระบวนการที่ช่วยให้คนมีโอกาสในการที่จะปรับปรุงตนเองและพัฒนาศักยภาพให้สามารถมีชีวิตที่มีคุณภาพ สร้างสรรค์ มีเสรีภาพและมีศักดิ์ศรี ทั้งสองแนวทางมีความเชื่อว่า การพัฒนาต้องมีความยั่งยืน เสมอภาค เคารพธรรมชาติ และใช้ทรัพยากรธรรมชาติด้วยความระมัดระวัง แต่เศรษฐกิจพอเพียงมีความแตกต่างจาก แนวทางการพัฒนาคนอยู่ 2 ประการ คือ

ประการแรก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเสนอแนะกระบวนการ ซึ่งประกอบด้วยหลักการสามข้อ ที่สามารถนำไปใช้วิเคราะห์สถานการณ์ กำหนดวัตถุประสงค์ วางแผนและตัดสินใจ เพื่อนำไปสู่ความยั่งยืน สุขอนามัยที่ดี ชีวิตที่ยืนยาว การมีความรู้ การมีสิทธิอำนาจ และการอยู่ดีมีสุขของคน หลักการเหล่านี้ สามารถประยุกต์ใช้ได้ในทุกระดับ ตั้งแต่การจัดการฟาร์มขนาดเล็กจนถึงการจัดทำแผนพัฒนาประเทศ

ประการที่สอง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ความสำคัญต่อการพัฒนาพื้นฐานจิตใจและคุณธรรม โดยถือว่าการพัฒนาพื้นฐานจิตใจของคนเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาในทุก ๆ ด้านที่แยกออกจากกันไม่ได้ ผู้ปฏิบัติตนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงต้องมีความใฝ่รู้และเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความวิริยะพากเพียร การใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงคือการฝึกวินัยที่มีรางวัลตอบแทนอยู่ในตัวเอง ในระดับ บุคคลก็คือ ความคิดและจริยธรรมที่เข้มแข็งขึ้น ส่วนในระดับองค์กร เศรษฐกิจพอเพียงทำให้เกิดวัฒนธรรมที่ เชิดชูคุณธรรมและส่งเสริมความเกื้อกูลในองค์กร

ในทำนองเดียวกัน Dr. Harald Bergsteiner กล่าวว่า หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบแนวคิด เพื่อการตัดสินใจบนพื้นฐานของคุณธรรม และมีความเป็นวิทยาศาสตร์ที่สามารถนำมาปรับใช้ได้กับทุก กิจกรรมของชีวิต และล้วนแล้วแต่เป็นแนวทางที่เหมาะสม โดยมีเป้าหมายในการยกระดับความเป็นอยู่ให้

ขึ้นอย่างยั่งยืน สามารถพึ่งพาตนเอง เผชิญปัญหา และปรับตัวตามสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ (กรุงเทพมหานคร, 2559)

3. สรุปและข้อเสนอแนะ

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ สร้างความตื่นตัวในหลายภาคส่วนทั้งในระดับสากลและภูมิภาค สำหรับประเทศไทยมีแนวคิดต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนบนวิถีของหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาช้านาน วิถีเศรษฐกิจพอเพียงของไทยได้สะท้อนอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) จนถึงปัจจุบัน ประเทศไทยได้เน้นย้ำถึงความสำคัญและมุ่งดำเนินการเพื่อการบรรลุตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนมาโดยตลอด แม้จะต้องเผชิญอุปสรรคจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) โดยได้บูรณาการเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้ง 17 ประการ ไว้ในแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ในการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วที่มีความ “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ทั้งนี้ หลังจากประเทศไทยได้พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ประเทศสามารถบรรลุเป้าหมายด้านการขจัด ความยากจนและความหิวโหย (เป้าหมายที่ 1) ของเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (MDGs) โดยสามารถลดสัดส่วนของประชากรยากจนลดลงเหลือร้อยละ 9.8 ได้ในปี พ.ศ. 2545 ซึ่งดีและเร็วกว่าเป้าหมายของ MDGs ที่กำหนดให้ลดสัดส่วนประชากรยากจนลงครึ่งหนึ่งคือเหลือร้อยละ 13.6 ในปี พ.ศ. 2558 (จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา, 2553) ความสำเร็จจากการพัฒนาประเทศไทย ตามหลักของเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้องค์การสหประชาชาติยอมรับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์ (Human Development Lifetime Award) แต่ในหลวงรัชกาลที่ 9 เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม พ.ศ. 2549 ซึ่งเป็นรางวัลชิ้นแรกของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme หรือ UNDP) และองค์การสหประชาชาติ จะส่งเสริมประสบการณ์ และนำแนวทางการปฏิบัติในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาช่วยจุดประกายแนวคิดในการพัฒนาสู่อนาคตต่อไป (สุเกียรติ์ เสถียรไทย อ้างถึงใน เอก อนันต์, 2550)

การพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีบทบาทช่วยฟื้นฟูโลกและร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีภูมิคุ้มกันและยั่งยืน โดยที่ประชุมรัฐมนตรีกลุ่ม 77 (G77) ประจำปี 2559 เมื่อวันที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2559 ได้ให้การรับรองปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางหนึ่งในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ประเทศไทยได้เสนอหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางหนึ่งในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals หรือ SDGs) โดยเน้นเป้าหมายที่ 17 (Partnership for the Goals) เพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายอีก 16 ข้อ ภายใต้นโยบาย SEP for SDGs Partnership ทั้งนี้ จากที่ผู้เขียนได้ศึกษาข้อมูลแนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน Sustainable Development Goals : SDGs และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง Sufficiency Economy Philosophy : SEP สามารถนำมาวิเคราะห์ความสอดคล้องของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน SDGs และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง SEP เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ได้ดังนี้

ตารางที่ 3 ผลความสอดคล้องระหว่าง SDGs และ SEP

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน			
SDGs	SEP	SDGs	SEP
	การเกษตร เพื่อลดปัญหาความยากจนและปัญหาสิ่งแวดล้อมส่งเสริมให้มีการทำการเกษตรผสมผสานอย่างเป็นองค์รวมตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่		การศึกษา ส่งเสริมโอกาสในการศึกษาเพื่อให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี ทั้งด้านคุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม
	เศรษฐกิจ ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมเพื่อพัฒนาศักยภาพของมนุษย์สู่การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน		ทรัพยากร ส่งเสริมให้ทุกคนเข้าถึงพลังงาน และสร้างรูปแบบการผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืน
	สิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างคุ้มค่าพอประมาณ		สังคม ส่งเสริมให้สังคมมีภูมิคุ้มกันพร้อมรับมือกับความไม่แน่นอน เช่น วิกฤติเศรษฐกิจหรือโรคอุบัติใหม่
	คุณธรรม ส่งเสริมให้มีการบริหารงานในองค์กรโดยยึดหลักธรรมาภิบาล		เครือข่าย สร้างเครือข่ายกับชุมชนทั้งในระดับ ประเทศและโลก

ที่มา: ผู้เขียนวิเคราะห์

จากตารางที่ 3 แสดงผลความสอดคล้องระหว่าง SDGs และ SEP จะเห็นได้ว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติได้ทั้ง 17 เป้าหมาย จากการวิเคราะห์ความสอดคล้องของเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน Sustainable Development Goals (SDGs) และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง Sufficiency Economy Philosophy (SEP) ผู้เขียนขอเสนอข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างองค์ความรู้และขับเคลื่อนในเรื่องเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (SEP) โดยการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ 9 และเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ บรรจุไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษาได้เรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและปลูกฝังในเรื่องความพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและการบริหารจัดการการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ

อย่างมีเหตุผล มีความพอประมาณในการบริโภคไม่เบียดเบียนสังคมและสิ่งแวดล้อม รวมถึงจะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวแม้จะเกิดวิกฤติเศรษฐกิจหรือโรคอุบัติใหม่ ก็จะสามารถผ่านพ้นไปได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน โดยจะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังตลอดจนการนำหลักวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน การดำเนินงานในทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติโดยปลูกฝังตั้งแต่เด็กและเยาวชนให้ยึดหลักความรู้ควบคู่กับคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา รอบคอบ ไม่เบียดเบียนตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ส่วนงานภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชนสามารถน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (SEP) และเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) มาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตและการทำงานเพื่อให้สภาพเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดการพัฒนาที่สมดุล ยั่งยืนของประเทศและของโลกสืบไป

4. เอกสารอ้างอิง

- เกษม วัฒนชัย. (2550). เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ. วารสารผู้ตรวจการแผ่นดินของ รัฐสภา, ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 ตุลาคม 2549 – มีนาคม 2550: 155-156.
- คาร์ล เชกชไนเดอร์. (2545ข). การพัฒนาที่ยั่งยืน: ยาสารพัดนึก? กรณีศึกษาประเทศไทยจากแง่มุมทางวัฒนธรรมต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. แปลโดย ธีรพงษ์ ลัทธิธรรม และอภิชาติ ดวงดี. เชียงใหม่ : มูลนิธิไฮเนริค เบิร์ล สำนักงานประจำประเทศไทยและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
- จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2553). ประเทศไทย: ก้าวไปข้างหน้าด้วยการพัฒนาที่สมดุล. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2561). การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจและสังคม. สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม พ.ศ. 2565 จาก <http://www.tsdf.nida.ac.th>.
- ชนิตา รักษ์พลเมือง. (2557). กระบวนทัศน์พัฒนศึกษา. กรุงเทพฯ : วิญญูชน
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2549). วาทกรรมการพัฒนา: อำนาจ ความรู้ ความจริง เอกสิทธิ์ และความเป็นอื่น. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : วิชาษา.
- ดนัย กิติภรณ์. (2544). ดัชนีชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต, คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประเวศ วะสี. (2542). เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม แนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม. กรุงเทพฯ : หมอชาวบ้าน
- ปัทมาวดี โพชนุกูล ชูชุกิ. (2548). หน่วยที่ 6 การพัฒนาที่ยั่งยืนกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ในเศรษฐศาสตร์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพระเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- เอก อนันต์. (2550). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง Road to Sustainable Economy. กรุงเทพฯ: เม็ดทราย พรินติ้ง.
- อุดมพร อมรธรรม. (2559). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพระเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพฯ : แสงดาว

อำพล เสนาณรงค์. (2550). **เศรษฐกิจพอเพียงกับโลกาภิวัตน์**. กรุงเทพฯ : องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก
ในพระบรมราชูปถัมภ์.

Haynes, J. (2008). **Development Studies**. Malden, Mass: Polity Press.

UN (2021). **The sustainable development goals report 2021**. Retrieved from <https://unstats.un.org/sdgs/report/2021/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2021.pdf>